

Література

1. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко; за заг. ред. академіка О. Г. Мороза. К.: НПУ, 2006. 208 с.
2. Княжева І. А. Методична підготовка майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури. *Психолого-педагогічні науки*. № 1, 2013. С. 177.

УДК 378.1686 37.042

Буняк С. М.

методист центру виховної роботи,
захисту прав дитини та громадянської освіти ТОКІППО
s.poliak@ippo.edu.te.ua

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Модернізація сучасної школи є невід'ємною частиною кардинального оновлення всієї освітньої системи у контексті інтеграції. При цьому визначальним у здійсненні шкільних реформ був та залишається вчитель. Тому проблеми підготовки вчителя набувають особливої актуальності, на що наголошується у міжнародних документах (Всесвітня доповідь з освіти «Учителі та навчання у світі, що змінюється» (1998), Всесвітня доповідь з моніторингу програми ЮНЕСКО «Освіта для всіх» (2005) та ін.).

Пошук оптимальних шляхів реформування середньої та вищої школи в Україні об'єктивно потребує визначення нових підходів до підготовки вчителя, вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми особистісного та професійного розвитку в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів були і залишаються об'єктом уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (К. Абульханова-Славська, І. Бех, А. Деркач, І. Зязюн, Г. Костюк, Н. Кузьміна, В. Лозова, А. Маркова, М. Ніколаєва, О. Пехота, С. Сисоєва та інші). Професійний та особистісний розвиток усе частіше розглядають як єдиний процес становлення майбутнього педагога в умовах його підготовки у ВНЗ (А. Алексюк, А. Деркач, В. Зазикін, А. Маркова, Л. Міщук, Л. Рибалко та інші).

Мета роботи: проаналізувати основні підходи до професійної підготовки майбутніх вчителів на Заході та довести необхідність їх використання в українських реаліях.

Основний матеріал. Гострими проблемами підготовки майбутніх учителів в Україні є неузгодженість теоретичного та практичного складників професійного компоненту програми, невміння студентів застосувати теоретичні знання на практиці, відсутність ефективної взаємодії між школами та

педагогічними ВНЗ в організації та здійсненні практичної підготовки майбутніх учителів.

У цьому контексті становить інтерес зарубіжний досвід щодо організації професійної підготовки майбутніх учителів, пріоритетною ланкою якої є практична підготовка. Наприклад, у Австрії поширено введення ознайомлювальної педагогічної практики в перші тижні навчання майбутніх учителів у ВНЗ та продовження терміну проходження педагогічної практики за рахунок скорочення часу для теоретичної підготовки [2, с. 9].

З огляду на таку велику кількість годин, проведених студентами у школі, ВНЗ тісно співпрацюють зі школами та навчальними закладами усіх типів. Так, у Великобританії, де студенти більше 50% навчання проводять на практиці, ВНЗ укладають зі школами угоди про партнерство, варіативність яких дозволяє полегшити процес проходження практики [3, с. 364].

На Заході, як і в Україні, значну увагу приділяють інклюзивності. Європейський профспілковий комітет освіти наполегливо рекомендує, щоб така складова, як навчання школярів з особливими потребами, була частиною підготовки всіх учителів, а не тільки тих, хто працює з такою категорією дітей. Підготовка фахівців для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами може здійснюватися як додаткова освіта для тих учителів, що бажають працювати в спеціалізованих школах, загальноосвітніх школах або інших навчальних центрах. Найчастіше це відбувається після початкового рівня освіти [3, с. 365].

Не варто забувати, що освіта західного зразка, як і будь-яка інша, має свої недоліки. Наприклад, одним із недоліків у сфері професійної підготовки вчителів у США є висока вартість навчання. У той же час у сусідній Канаді вартість навчання у ВНЗ за напрямом «педагогічна освіта» в рік становить близько 3,5 мінімальних прожиткових мінімумів або 1 мінімальну місячну заробітну плату в Канаді, що є цілком посильним майже для кожної канадської родини [2, с. 26]. Для порівняння, прожитковий мінімум в Україні станом на 1 січня 2021 р. становить 2270 грн [4], тобто 3,5 мінімальних прожиткових мінімумів – 7945 грн. Середня вартість річного навчання у ВНЗ України становить 16 000 грн [1]. У той же час, закінчивши ВНЗ у Канаді чи США з високим середнім балом, випускник матиме великий шанс на працевлаштування. На жаль, цього не скажеш про освітні реалії в Україні. Потреба у збільшенні кількості вчителів ЗНЗ, що є спільною для Великої Британії, Франції, Канади та США, зумовлює розвиток альтернативних програм сертифікації в системі педагогічної освіти. Такі програми зазвичай ґрунтуються на освоєнні педагогічних знань упродовж порівняно короткого часу навчання. Тому дослідники наголошують на важливості таких компонентів альтернативних програм: вагомі академічні та педагогічні курсові роботи, інтенсивна педагогічна практика, обов'язкова відповідність кандидатів національним вимогам педагогічної професії.

Зміст, форми, методи, технології професійної підготовки педагогів західного зразка українські освітяни активно впроваджують в навчальний процес. Однак, важливості особистісно-орієнтованої спрямованості навчання у

вищій школі приділяється мало уваги. До слова, у Стратегічному плані Департаменту освіти США на 2002–2007 рр. зазначено, що «освітня реформа нічого не варта, якщо вона не бере до уваги потреби освітян. Учителі не є об'єктами освітньої реформи, вони – її авангард». Така дуальна роль педагога, в якій він виступає і об'єктом, і суб'єктом реформування, визначає важливість його професійної підготовки, особливу увагу до реформування педагогічної освіти в цілому. Треба зазначити, що проблема якості професійної підготовки в США є досить актуальною, оскільки кожен штат розробляє власні вимоги, які є обов'язковими тільки для федеральних закладів освіти, що розташовані в штаті [5, с. 377]. Варіативність ліцензій та вимог щодо професійної підготовки вчителів є негативним фактором щодо професійної мобільності вчителів на території США.

Висновки. Отож, розвиток західноєвропейської та американської вищої педагогічної освіти забезпечується реалізацією сукупності соціокультурних та педагогічних умов. Соціокультурні умови становлять: демократичність, гнучкість системи педагогічної освіти та її управління; культурна ідентичність, яка проявляється в структурі, організаційно-педагогічних засадах, методи та способи побудови навчальної діяльності майбутніх вчителів. Серед педагогічних умов виділяють: ретельний відбір кандидатів під час вступу до вузів, практико-орієнтована спрямованість навчання, де провідну роль відіграє система безперервних педагогічних практик протягом усього періоду навчання майбутнього вчителя. Створення таких умов в українському освітньому просторі стане запорукою успішного реформування вітчизняної освіти, звісно, з урахуванням особливостей української вищої школи.

Подальші розвідки із теми дослідження доцільно робити із акцентом на певну країну: Австрію, Данію, Швейцарію і т. п.

Література

1. Вартість навчання у ВНЗ України. Abiturients.info: веб-сайт. URL: <https://abiturients.info/uk/cenaobuch?page=1> (дата звернення: 04.04.2021).
2. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів: аналітичні матеріали / [Авшенюк Н. М., Дяченко Л. М., Котун К. В., Марусинець М. М., Огієнко О. І., Сулима О. В., Постригач Н. О.]. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с.
3. Огієнко О. Професійна підготовка вчителів у Великій Британії, Франції, Канаді і США: подібне та відмінне. *Вища освіта України*. С. 362–389.
4. Прожитковий мінімум-2021. RH. Лига: веб-сайт. URL: <https://hrliga.com/index.php?module=news&op=view&id=22583> (дата звернення: 04.04.2021).
5. Шандрук С. Зміст професійної підготовки вчителів в університетах США: Наукові записки *Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Сер.: Педагогічні науки. 2012. Вип. 112. С. 375–381. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JUJ_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=IJ=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9668990:%D0%9F%D0%B5%D0%B4. (дата звернення: 05.04.2021).